

Hariduslike erivajadustega (HEV) õpilaste õppe korraldamine Võnnu Keskkoolis

1. HEV õpilaste õppekorralduse põhimõtted:

- ✓ Õpilase haridusliku erivajaduse ilmnemisel hinnatakse tema arengut ja arendamise võimalusi (koostöös klassijuhataja, aineõpetajad, tugispetsialistid, lapsevanemad, õppealajuhataja, HEV koordinaator).
- ✓ Õpe korraldatakse õpilasele jõukohaselt, st õpe toimub õpilase lähima arengutsoonis ja lähtub õpilase erivajadusest.
- ✓ Madalama õpijõudlusega õpilase õpetamisel on oluline kujundada õpilasel õpioskusi; hoida tema tähelepanu õpitava juures; kohandada õppesisu, õppeprotsessi ja õppekeskkonda.
- ✓ Õpetatakse etapiiviisiliselt (tuntult tundmatule ja edasi liigutakse siis, kui õpitu on jõukohaselt omandatud) ja osaoskuste kaupa.
- ✓ Õpilase arengut jälgitakse pidevalt ning märkamise tulemused kirjutatakse üles vähemalt üks kord õppeaastas (raskematel juhtudel sagedamini) „Õpilase individuaalsuse kaardile“ (*edaspidi IVK*).
- ✓ HEV õpilase õpe toimub tihedas koostöös:
 - * õpetajate ja tugispetsialistide koostöö HEV õpilaste arendamisel toimub organiseeritult (koosolekute vormis) ning igapäevase tööna vastavalt vajadustele (õpetajate omavahelised vestlused ning arutelud);
 - * koostöö lapsevanematega, et nad oleksid teadlikud oma lapse arengust ja arendamise võimalustest (arenguvestlused, arutelud koos tugimeeskonnaga);
 - * koostöö spetsialistidega väljaspool kooli;
 - * koostöö õpilasega (vastavalt vanusele); õppe mõtestamise ja eneseanalüüsi osakaal kasvab koos õpilase vanusega.
- ✓ Individuaalse õppekava (*edaspidi IÕK*) kehtestamist saab soovida ka lapsevanem.

2. Tegevused HEV õpilase õppe korraldamiseks

ÜLDTUGI

I tasand – Märkamine ja esmane sekkumine

Aineõpetaja tegeleb õpilasega õppetunnis ning kasutab tema õpetamiseks sobivaid meetodeid, diferentseerib õppetööd, kohandab õppesisu ja õppematerjale, püüab suunata õpilast eneseanalüüsile ning luua jõukohaste tegevustega õpiedu tundmist, õpetab õpilast õppima, võimaldab osalemist konsultatsioonides, suhtleb kolleegidega ja klassijuhatajaga info ning abi saamiseks.

Üldise toe võimalused õpilase toetamiseks ainetunnis

Üldist tuge rakendatakse kooli poolt ja koolis, kui õpilasel on takistused koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õppimises.

- koolist puudumine pikemat aega;
- tervisehäired, millega kaasneb sageli väsimus, töövõime langus;
- sotsiaalmajanduslikud ja pereprobleemid
- lapse psüühiline eripära ja/või isiksuse omadused – kohanematus, suhtlemisraskused.

Üldise toe kasutamiseks ei ole vaja SA Rajaleidja soovitusi.

Üldise toe all mõistetakse:

- õpetajalt õpilasele pakutav individuaalne lisajuhendamine,
- tugispetsialistide teenuse kättesaadavuse tagamine
- vajaduse korral õpiabitundide korraldamine individuaalselt või rühmas.

Aineõpetajad kohandavad õpet lapsest lähtuvalt (vajadused ja võimed). Selleks individualiseerivad õpetajad õppetöö (õppetöös muudatuste tegemine, IÕK):

1. täiendavad tööjuhendite selgitamised;
2. erineva raskusastmega ülesanded;
3. kohandatud õppematerjal (kirja suurendamine, materjali osadeks jaotamine, juhendite lihtsustamine jms), taju ja mälu toetavad abimaterjalid;
4. juhendamine töö tegemise ajal;
5. lisaaja võimaldamine;
6. abimaterjale (reeglite ja valemite vihik, kalkulaator, korratabel jms);
7. liikumisvõimalusi;
8. individuaalne lisaõpe õppetundide väliselt.

Õppetöö individualiseerimine ei võimalda õppekavas nõutavate õpitulemuste vähendamist, asendamist või õppeainest vabastamist. Õppe kohandamisega peavad koolipoolset tuge saavad õpilased saavutama õppekavas ette nähtud tulemusi.

Tähtis on koostöö aineõpetajate vahel, et ühtlustada metoodilisi sekkumisi (ühtsed nõuded jne)

Kui ülevalpool loetletud ei ole tulemusi andnud, kaasab aineõpetaja/ klassijuhataja

1. HEV koordineerija
2. avatakse Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart
3. kaasatakse kooli tugispetsialiste (eripedagoog, logopeed, sotsiaalpedagoog) ning koostöös aineõpetajaga hinnatakse õpilase õpihuvi, motivatsiooni, õpioskusi, ainealaseid tugevaid ja nõrku külgi, sotsiaalseid oskusi, tunnetustegevust, emotsionaalset tegevust, käitumist koolis
4. rakendatakse vajadusel õpiabitunde.

I tasandil on koostöö koordineerijaks klassijuhataja. Klassijuhataja viib läbi arenguveestluse lapsevanema ja õpilasega. Kui kasutatud meetmed ei ole andnud tulemusi, esitab klassijuhataja/ aineõpetaja esildise HEV koordinaatorile (edaspidi HEVko). Esildises on kirjeldatud õpilasele seni osutatud abi, kasutatud meetodid ja abivahendid ning fikseeritud tulemused. HEVko kutsub kokku ümarlaua, milles osalevad aineõpetajad, õpiabirühma õpetajad, tugispetsialistid, õppealajuhataja, HEVko. Aineõpetaja(d) annab/annavad teada mis on probleemiks, mida on tunnis tehtud ja milline on tulemus. Ümarlaua väljundiks on: teha õpetajale veel ettepanekuid, mida selle õpilase puhul rakendada, ühtlustada metoodilisi sekkumisi (õppimine pikapäevarühmas).

Alates 1. klassist saab, lisaks aineõpetaja õpiabile, rakendada ka kohustusliku konsultatsiooni määramist õpilasele, kes vajab individuaalset juhendamist. Kui vaatamata konsultatsioonile on õpilasel jätkuvalt raske ühes või mitmes õppeaines, siis minnakse üle II tasandi tegevuste juurde ning on võimalus määrata talle õpiabitund/tunnid nendes õppeainetes (individuaalse õppekava alusel).

II tasand – vajaduste väljaselgitamine kooli tugispetsialistide poolt ja eriabi kooli tasandil

II tasandil toimub tegevus mitmel moel, sõltuvalt sellest, kas õpilane on saanud järjepidevalt õpituge või alustatakse sellega esmakordselt. Tegevus sõltub ka õpilase hariduslikust erivajadusest (nt teada saamine õpilase somaatilisest haigusest ja sellest tulenevalt vajadus IVK rakendamiseks). Esmakordne tegutsemise järjekord selline:

1. HEV õppe koordineerija avab õpilasele IVK ning teavitab sellest IVK kaardi täitjaid, täidetakse ära kaardi I ja II tasandi osad;
2. HEVko kutsub kokku ümarlaua (aineõpetaja, eripedagoog, sotsipedagoog õppealajuhataja, õpiabirühma õpetaja, lapsevanem/ esindaja, õpilane), kus räägitakse õpilase erivajadustest ning täpsustatakse kaardil olevat infot;
3. ümarlauda tullakse konkreetsete ettepanekutega, mis meetmeid saab rakendada;
4. saadakse vanemalt nõusolek tegutsemiseks;
5. kui lapsevanem ei saa osaleda ümarlauas, siis kutsutakse kokku järgmine ümarlaud. Kui lapsevanem ei saa osaleda ümarlauas, korraldab klassijuhataja vestluse lapsevanemaga, suulised vestlused fikseeritakse memona e-koolis;
6. HEVko teeb esildise direktorile, milles edastab ümarlaua ettepanekud HEV õpilasele tugisüsteemi(de) määramiseks;
7. direktor kehtestab oma käskkirjaga õpilasele tugisüsteemid ning lapsevanemale saadetakse selle kohta teatis;
8. kui vanem pole nõus kooli poolt pakutud tugimeetmete rakendamisega tema lapsele, siis ta annab sellest direktorile kirjalikult teada (esitab direktorile kirjaliku avalduse);
9. õpilasele koostatakse individuaalne õppekava, mis koosneb üldosast ja õpetaja töökavast, kusjuures õpetaja töökava valmib järk-järgult vastavalt õpilase arengu tulemustele (kui on tegemist õpiabiga õppeaines, siis lisatakse klassile koostatud õpetaja töökava juurde veerg *Erisused*).
10. kui vanem ei leia võimalust suhelda kooliga lapse abivajaduse väljaselgitamisel, kaasatakse Kastre valla lastekaitse spetsialist;

TÕHUSTATUD TUGI või ERITUGI

III tasand– nõustamiskomisjon ja eriabi jätkamine

Tõhustatud tugi

Rakendatakse õpilasele, kellele üldine tugi ei ole andnud soovitud tulemusi. Tõhustatud tuge saab kool rakendada ainult koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel (SA Rajaleidja) ja lapsevanema kirjalikul nõusolekul.

Kui koolis rakendatud uuringud ei ole andnud tulemusi, siis kutsutakse kokku järjekordne ümarlaud, kuhu kuuluvad HEVko, eripedagoog, sotsiaalpedagoog, õpiabirühma õpetaja, klassijuhataja, lapsevanem.

Ümarlaua väljundiks on: määratleda ära õpilase edasine suunamine uuringuteks ning jagada ülesanded inimeste vahel.

3. Võnnu Keskkoolis HEV õpilastega töötavad õpetajad ja tugispetsialistid ning nende ülesanded:

Klassijuhataja on keskne isik õpilase toetamisel ja õpilase kohta käiva info valdamisel.

Klassijuhataja ülesanded seoses HEV õpilasega on:

- ✓ erinevate meetoditega kogub infot HEV õpilase huvidest ja motivatsioonist, õppetegevusest, õpioskustest, tunnetustegevusest, enesetunnetusest, suhtlemisest ja käitumisest koolis;
- ✓ teeb kokkuvõtte õpilase õpitegevuse ja käitumise tugevustest ja vajakajäämistest;
- ✓ on järjepidevas suhtlemises õpilasega, et mõista ja kuulata tema arvamusi ning selle kaudu kujundada õpilase enesetunnetust;
- ✓ teeb koostööd aineõpetajatega, et olla informeeritud HEV õpilase arengust ja võimalusel nõustada aineõpetajat (vajadusel saab abi tugispetsialistidelt);
- ✓ teeb koostööd lapsevanemaga: annab ülevaate lapse õpitegevusest, õpivajadustest, nõustab õpetuse ja kasvatuse valdkonnas (vajadusel saab abi tugispetsialistidelt);
- ✓ kannab HEV õpilase arengu vaatluse tulemused õpilase individuaalsuse kaardile (vähemalt üks kord aastas);
- ✓ täidab IVK I tasandi osa;
- ✓ viib läbi arenguveestlused lapsevanema ja õpilasega IÕK alusel, kuhu kirjutab ka lapsevanema ja õpilase arvamuse ning vestluse toimumise kuupäeva (lapsevanema ja lapse allkiri võetakse arenguveestluse protokollile, kus on märges selle kohta, et on IVK-s olev teave on läbi arutatud ning sealsete ettepanekutega nõustatud);
- ✓ teavitab HEV õppe koordineerijat (esildis) õpilasele tugisüsteemide vajaduse määramisest.

Aineõpetaja ülesanded:

- ✓ märgates õpilase hariduslikke erivajadusi teavitab sellest klassijuhatajat;
- ✓ korraldab klassis HEV õpilase õppetegevuse, kohandab õppesisu, õppematerjale ning õpikeskkonda;
- ✓ selgitab välja HEV õpilase õpitegevuse tugevused ja vajakajäämised oma aine õpitulemuste omandamisel;
- ✓ annab infot õpilase õpitulemuste ja oskuste saavutamise kohta klassijuhatajale õpilase IVK täitmiseks;
- ✓ osaleb konkreetsete ettepanekutega HEV õpilase õppe korralduse ümarlauas;
- ✓ koostab vajadusel IÕK oma aines ja õpetaja töökava HEV õpilase õpetamiseks;

- ✓ teavitab õppealajuhatajat vajadusest määrata õpilasele kohustuslik konsultatsioon õppeaines.

Eripedagoogi ülesanded:

- ✓ selgitab välja HEV õpilase õppimise erisused ning läbivad probleemid õpilase õpetamisel;
- ✓ kirjutab IVK-sse eripedagoogilise uuringu tulemused ja soovitused ning õpiabitunni rakendamise tulemused;
- ✓ koostab õpilasele IÕK õpiabirühmas ja õpetaja töökava;
- ✓ suhtleb järjepidevalt aineõpetajaga, kelle tunni ajal toimub õpiabirühma tund;
- ✓ korraldab ja viib läbi õpiabitunde;
- ✓ osaleb konkreetsete ettepanekutega HEV õpilase õppe korralduse ümarlauas;
- ✓ nõustab aineõpetajaid HEV õpilase õpetamisel.

Sotsiaalpedagoog

- ✓ selgitab välja õpilaste põhjuseta puudumised ja lepib kokku lapsevanemaga vestluste ajad,
- ✓ organiseerib koolivälise koostöövõrgustiku töö;
- ✓ osaleb konkreetsete ettepanekutega HEV õpilase õppe korralduse ümarlauas;
- ✓ abistab peresid eluga toimetulekul esile kerkinud probleemide lahendamisel sh aitab kokku leppida arsti (psühhiaatri) juurde mineku aegu.
- ✓ nõustab õpilast, õpetajat ja lapsevanemat;
- ✓ arendab õpilaste suhtlemisoskust, aitab korrigeerida nende enesehinnangut, toetab õpilast tema eneseteadvuse kujundamisel;
- ✓ aitab õpilasel kriisisituatsioonidest välja tulla;
- ✓ teeb koostöö koolis ja väljaspool kooli;
- ✓ kirjutab IVK-sse õpilase sotsiaal-pedagoogilise uuringu tulemused ja soovitused;

Logopeed:

- ✓ hindab HEV õpilase kõne arengut ja otsustab logopeedilise abi vajalikkuse;
- ✓ tegeleb õpilase kõne arendamisega;
- ✓ koostab IÕK ja õpetaja töökava kõnearenduse tundide läbiviimiseks;
- ✓ kirjutab IVK-sse logopeedilise uuringu tulemused ja soovituse ning kõnearenduse õpiabitundide tulemuslikkuse;
- ✓ osaleb konkreetsete ettepanekutega HEV õpilase õppe korralduse ümarlauas.

Huvijuht:

- ✓ suunab andekat õpilast kooli õpilasesinduse tegevuses, ülekooliliste ürituste korraldamises;

Tugimeeskonda kuuluvad eripedagoog, õpiabirühma õpetaja, sotsiaalpedagoog, HEV õpilase õppe koordineerija. Tugimeeskond tuleb kokku vähemalt kord kahe nädala jooksul ja koondab info HEV õpilaste arengu kohta. Koosolekul hinnatakse olukorda ja tehakse esialgne otsus ümarlaua kokkukutsumise, täiendavate uuringute vajaduse ja lapsevanemaga nõupidamise kohta. Komisjoni liikmed jagavad omavahel ülesandeid ja teevad kokkuvõtte tegevuse tulemuste kohta.

4. Õppekorralduslikud meetmed HEV õpilaste toetamiseks:

- ✓ Pikapäevarühma tunnid (1.-5. klass).
- ✓ Konsultatsioonid.
- ✓ Individuaalne õpetus vastavalt võimalustele (jooksva korralduse tulemusena õpetaja ja õpilase kokkuleppel).
- ✓ Kohustuslikud konsultatsioonid, kus aineõpetaja määratleb vajaduse.
- ✓ Klassijuhatajatunnid õpilaste probleemide ennetamiseks või lahendamiseks. Toimub sotsiaalsete- ja õpioskuste arendamine.

5. Tugiteenused:

- ✓ Põhikooli osas õpiabirühm ajutiste õpiraskustega õpilastele, nii et õpiabirühma tund toimub ainetunniga samaaegselt.
- ✓ Kõnearenduslik õpiabirühm (1.-3. klassi õpilased).
- ✓ Usaldusisik (klassijuhataja või sotsiaalpedagoog või õpiabirühma õpetaja).
- ✓ Tugiteenused nõustamiskeskustest (väljaspool kooli).
- ✓ Väikeklass.
- ✓ Eriklass.

6. Andekate õpilaste toetamine:

Õpilastele võimaluste pakkumine õppetunnis:

- ✓ lisatöö ainetunnis;
- ✓ lisakirjanduse lugemine;
- ✓ tasemerühm;
- ✓ täiendavate uurimistöde tegemine.

Õpilastele õppetunnivälise arenguvõimaluste pakkumine:

- ✓ õpilaste ettevalmistamine olümpiaadideks, konkurssideks, võistlusteks;
- ✓ TÜ Teaduskoolis õppimine;
- ✓ tegutsemine kooli õpilasesinduses;
- ✓ kooliajalehe väljaandmine;
- ✓ kooliürituste korraldamine (sh praktilise lõputööna);
- ✓ esinemine kooliüritustel;
- ✓ õpilaste tunnustamine.